

Reformera den föråldrade åskådningsundervisningen

Kan den nuvarande modellen för åskådningsundervisningen fortsätta att fungera i ett alltmer mångfaldigt och sekulärt Finland? Den här frågeställningen väcktes då jag skrev min magistersavhandling om rektorers syn på åskådningsundervisningen, dvs. religions- och livsåskådningskunskapsundervisningen.

Efter att ha studerat hur åskådningsundervisningen ordnas i Finland och tagit del av rektorernas åsikter om ämnet har jag fått insyn i den problematik som omger den nuvarande modellen.

I Finland får eleverna undervisning i religion enligt sin egen åskådning, medan de elever som inte tillhör något samfund istället undervisas i livsåskådningskunskap. Det betyder att eleverna är uppdelade i separata grupper och att det finns två olika åskådningsämnen.

Men hur blir det framöver, i mötet med en ökande mångfald av religioner och trosinriktningar? Att erbjuda undervisning enligt elevens egen åskådning blir en utmaning för både skolorna och kommunerna som är skyldiga att erbjuda undervisning, då både mångfalden och individualismen ökar. Vem bestämmer om vilka åskådningar som ska undervisas i skolan och vilka åskådningar som kan slås samman? I Nyland har exempelvis en kommun polisanmälts efter att en skola sammanslagit åskådningsundervisningen för två olika religiösa samfund. Att hitta behöriga lärare för undervisningen i minoritetsreligioner och att organisera åskådningsundervisning åt så många olika grupper på samma gång är en annan utmaning.

Finland hör till ett av världens mest sekulariserade länder. För tillfället tillhör 66,7 % av finländare det evangelisk-lutherska samfundet. Enligt den evangelisk-lutherska kyrkans statistikcentral kommer endast kring 58% av befolkningen tillhöra samfundet om tio år. Dessutom kan en stor del av de finländare som tillhör det evangelisk-lutherska samfundet beskrivas som kulturkristna. Att fortsätta ordna åskådningsundervisning utifrån till vilket samfund eleven tillhör kan kännas främmande för denna växande grupp.

Att eleverna känner till Europas och Finlands kristna rötter och förstår hur samhället fortsätter att präglas av kristendomen är en grundläggande del av allmänbildningen. Men, undervisningen bör också handla om mer än den allmänbildande, kunskapsinriktade dimensionen. Enligt rektorerna i min studie bör undervisningen framöver innehålla en kompetensutvecklande, fostrande, existentiell, etisk, individuell och social dimension av lärande med plats för stora och små frågor om livet.

Resultatet av min studie och en stor del av tidigare forskning indikerar att Finland borde övergå till ett gemensamt åskådningsämne för alla elever. Ämnet skulle ersätta religions- och livsåskådningskunskapen. Det gemensamma åskådningsämnets läroplan kunde grunda sig på att öka elevens förståelse för sig själv och andra genom att lära sig om religioner, icke-religiösa livsåskådningar, kultur, tradition, filosofi och mänskliga rättigheter.

Genom att reformera åskådningsundervisningen kan ämnet även få ett nytt anseende och bli kvitt eventuella negativa associationer som finns om religionsundervisningen. Det gemensamma åskådningsämnets ger plats för hemmen och de religiösa samfundet att handha den andliga fostran och då behöver skolan inte göra ett antagande om elevens åskådningsmässiga bakgrund. Istället ger man eleven plats för att själv utveckla sin identitet och förståelse för åskådningsmässig mångfald.